

Sveriges lantbruksuniversitet
Fakulteten för Veterinärmedicin och husdjursvetenskap
Hippologenheten

Seminariekurs i hippologi, 5 hp

2019

Vävning hos häst

Isabelle Lögdahl

Strömsholm

HANDLEDARE:

Linda Kjellberg, Strömsholm

Seminariekurs i hästens biologi (HO0084) är en obligatorisk del i hippologutbildningen och syftar till att ge de studerande grundläggande träning i att självständigt och på ett vetenskapligt sätt kunna analysera och relatera olika värden, samt redogöra för uppgift skriftligt och muntligt. Föreliggande arbete är således ett studentarbete på A-nivå och dess innehåll, resultat och slutsatser bör bedömas mot denna bakgrund.

INNEHÅLL

REFERAT	2
INLEDNING	2
Problem	3
Syfte	3
Frågeställningar	3
LITTERATURSTUDIE	3
Orsak	3
Minskning av frekvens	4
Påverkan på prestationen	6
DISKUSSION	6
Slutsats	7
REFERENSER	8
Litteratur	8

REFERAT

Hästen har sedan domesticeringen använts som ett redskap i jordbruket, för transport och i krigsföring. Idag använder vi hästen främst för nöjets skull och som tävlings och träningskompis. Hästar hålls idag oftast i box med tillgång till daglig utevistelse. Människans sätt att hålla hästar har lett till stereotypiska beteenden som inte förekommer hos hästar i det vilda. Ett stereotypiskt beteende kännetecknas av en upprepning av rörelser som saknar mening och funktion. Stereotypier indikerar ofta på en stressfylld miljö eller en miljö där någonting saknas för att täcka de naturliga behoven. Syftet med denna litteraturstudie är att öka kunskapen kring stereotypier hos häst för att skapa förståelse så att hästhållningen kan anpassas och förebygga att beteendestörningar utvecklas genom att besvara följande frågeställningar; Vad är det som orsakar vävning hos häst? Hur kan man minska frekvensen av vävning? Har vävning negativ påverkan på prestationen?

Studier visar att hästar med avsaknad av social kontakt till andra hästar, vistelse i stressiga miljöer, långa fodringssuppehåll, utfodring med foderkoncentrat, lite utevistelse och lättstressade hästar löper en större risk att utveckla vävning. Vävningens frekvens kan minskas genom att ge hästarna möjlighet till social kontakt eller genom att sätta upp en spegel eller en bild föreställande ett hästhuvud i boxen. Vävning har inte visat sig ha någon negativ påverkan på prestationen.

Studiens slutsats är att det går att förebygga utveckling av vävning hos häst samt att det är möjligt att minska vävfrekvensen vid redan utvecklad stereotypi genom att ge hästen tillräckligt med utevistelse, möjlighet till social kontakt med andra hästar, täta utfodringstillfällen med fiberrikt foder och en lugn miljö. Inredning i form av en spegel eller en poster i boxen kan minska vävfrekvensen.

Nyckelord: stereotypi, beteende, beteendestörning, olat.

INLEDNING

Hästen har varit en stor tillgång för människan sedan domesticeringen för 6000 år sedan. Idag används hästen framförallt till nöje och tävlingsridning till skillnad från tidigare då hästen användes som ett redskap i jordbruket, för transport samt i krigsföring. (Åhlund 2013)

Hästar hålls idag oftast i box med tillgång till daglig utevistelse. Människans sätt att hålla hästar har lett till stereotypiska beteenden som inte förekommer hos hästar i det vilda. Stereotypier antas därför vara ett resultat av människans domesticering där hästarna tas i fångenskap och inte får utlopp för sina grundläggande behov i den nya miljön. Ett stereotypiskt beteende kännetecknas av upprepning av rörelser som saknar mening och funktion. Boxvandring, krubbitning, vävning, träbitning och luftsnappning är några exempel på stereotypier hos häst. (McGreevy 2012)

Vävning klassas tillsammans med boxvandring som motoriska stereotypier och associeras med behovet av social kontakt då beteendet sällan utvecklas hos hästar innan avvänjning. Det är först efter 60 veckors ålder man börjar se vävning hos hästar, vilket skiljer sig från de andra beteendestörningarna som ibland förekommer hos yngre hästar runt 20 veckor. Vävning innebär att hästen gungar sitt huvud från sida till sida vanligtvis över boxdörren samtidigt som den tar frambenen och skulderna med sig i rörelsen. (McGreevy 2012)

I vissa fall tar den även med bakbenen. En häst som väver ses som mindre attraktiv på marknaden eftersom man tror att vävningen bidrar till ojämn muskulatur och överansträngning vilket i sin tur påverkar prestationen. (McGreevy 2012)

Problem

En stereotypi är ett onaturligt beteende som förekommer hos hästar i fångenskap. Stereotypier indikerar ofta på en stressfylld miljö eller en miljö där någonting saknas för att täcka de naturliga behoven. För hästarnas välfärd bör detta tas i akt för att undvika dåliga miljöer där hästarna utvecklar stereotypier.

Syfte

Litteraturstudiens syfte är att öka kunskapen kring stereotypier hos häst för att skapa förståelse så att hästhållningen kan anpassas och förebygga att beteendestörningar utvecklas.

Frågeställningar

Vad är det som orsakar vävning hos häst?
Hur kan man minska frekvensen av vävning?
Har vävning negativ påverkan på prestationen?

LITTERATURSTUDIE

Orsak

I en studie gjord av Bachmann, Audige och Stauffachers (2003) har faktorer som orsakar vävning undersökts. Det finns mycket forskning om stereotypier men lite har undersökts kring vad som orsakar stereotypierna, därför var forskarna i denna studie intresserade av att ta reda på bakgrundsinformation från många olika hästar för att kunna se om det fanns några samband.

En 12 sidor lång enkät skickades ut till 1768 hästägare i Schweiz som fick svara på frågor gällande deras hästar och dess vanor. De fick in användbara data om 2341 stycken hästar från 622 olika stall. Svaren sammanställdes sedan som bidragande eller ej bidragande till stereotypiskt beteende baserat på tidigare litteratur och forskning. I studien fokuserade forskarna på vävning, krubbitning och boxvandring. Av hästarna i försöksgruppen så visade sig 89 stycken ha någon av dessa stereotypier. (Bachmann, Audige och Stauffachers 2003)

Tre faktorer var starkt kopplade till ökad frekvens av stereotypi. Hästar som ansågs vara mer vakna i temperamentet och lättstressade enligt sina ägare löpte dubbelt så hög risk för att utveckla någon typ av stereotypi. Hästar som utfodrades fyra gånger per dag visade också högre frekvens av stereotypi till skillnad från dem som utfodrades annorlunda. Hästar som fick möjlighet att röra sig fritt dagligen hade minskad risk att utveckla stereotypier. Det visade sig även att samband mellan social kontakt, utevistelse, foderkoncentrat och utveckling av stereotypier fanns. Enligt studien drabbades sällan hästar under fyra år av beteendestörningar i jämförelse med de äldre hästarna i studien. Rasen visade sig också ha betydelse, detta då fullblodiga och varmblodiga hästar löpte större risk att utveckla beteendestörningar än övriga raser. (Bachmann, Audige och Stauffachers 2003)

Ninomiya, Satu och Sugawara (2006) undersökte vävning hos häst för att skapa förståelse för beteendets ursprung och använde det för att förebygga att hästar utvecklar stereotypier. Forskarna menade att försök till förhindrande av redan utvecklad beteendestörning oftast bara leder till en ännu större frustration hos hästen eftersom den inte får utöva sin stereotypi.

Hästarna som medverkade i studien stod uppstallade på fem olika institutioner med olika användningsområden. I studien medverkade 71 hästar varav 48 hästar var engelska fullblod. Försöksgruppen bestod av både vävare och ickevävare. Hänsyn togs till om det var främmande eller kända personer som hanterade hästarna. (Ninomiya, Satu och Sugawara 2006)

Denna studie visade att vävning var vanligare hos fullbloden än de andra raserna (vilket forskarna i denna studie tror beror på att rasen har ett annat temperament och därför har lättare till stress). Vävningens frekvens var högre hos de hästar som var uppstallade mittemot varandra än hos de hästar som var uppstallade bredvid varandra. Vävningen förekom mest frekvent innan fodring hos hästarna vilket kan kopplas till frustration kring maten. Frekvensen ökade också när hästarna hanterades av främmande människor. (Ninomiya, Satu och Sugawara 2006)

Minskning av frekvens

I en studie gjord av Cooper, McDonald och Mills (2000) har man undersökt om olika utformningar av uppställningen påverkar hästarnas beteendestörningar. Tio varmlodiga hästar med olika bakgrund användes i studien varav fem av hästarna var kända vävare sedan minst två år tillbaka, resterande fem hade man inte sett väva tidigare.

Alla boxarna gick att öppna så att hästarna ser ut både in mot gården och ut mot de omgivande fälten bakom stallet. Tolv liknande boxar med måtten 3,6 m x 3,6 m användes som experimentboxar. Mellan boxarna fanns det galler på en eller båda sidor där hästarna hade möjlighet att se sin granne. Hästarna fick stå fem dagar i varje typ av boxdesign. Boxdesignerna skiljde sig i sina öppningsmöjligheter. En av boxdesignerna hade enbart halvdörr in mot gården öppen, en annan hade halvdörr öppen framåt mot gården och bakåt mot fälten, en hade endast halvdörr öppen bakåt mot fälten, en hade halvdörr framåt och öppet till sidogallret på en sida och en av boxdesignerna hade alla dörrar öppna både framåt, bakåt och i sidan. Hästarna gick ute tillsammans i grupp om nätterna och kom in vid 8:30 på morgnarna för observation. De observerades under tre tillfällen per dag. Studien visade att boxdesignen hade betydelse för hästarnas beteenden. Vävningen minskade när fler dörrar öppnades och när sidogallren var öppna så att hästarna fick möjlighet till social kontakt med boxgrannen. Denna studie visade att hästarna vävde mer i samband med utfodring och när det var dags att gå ut i hagen igen efter den dagliga observationen. När alla fyra dörrarna var öppna visade ingen häst vävbeteende under observationerna. Det visade sig att hästarna vävde mindre när de fick möjlighet att interagera med varandra genom sidofönstret. Vävningen minskade inte för att hästarna fick fler ställen att se ut på. Detta eftersom vävningen inte minskade när bakfönstret var öppet men inte sidorna. (Cooper, McDonald och Mills 2000)

Mills och Riezebos (2005) undersökte om en bild i naturlig storlek föreställande en häst hade någon påverkan på det stereotypa beteendet hos häst. Syftet var att undersöka om en bild föreställande en häst kunde vara ett substitut för social kontakt och göra hästarna mindre stressade. Sex vävande hästar i åldrarna 9-28 år deltog i studien. Alla sex hästarna hölls i boxar med tvådelade dörrar som de kunde se ut genom. Mätningen pågick i sex dagar och

hästarna hanterades likadant med samma rutiner under hela perioden med motion i form av longering en gång per dag.

Tre olika tester genomfördes på hästarna där de introducerades för olika bilder. En vit bild utan motiv, en bild på ett hästhuvud i verklig storlek och en pixlad variant av hästbilden. Hästarna observerades fyra gånger per dag i samband med utfodring eller träning. Eftersom stereotypier visat sig öka innan utfodring och träning så observerades hästarna i samband med utfodring. Observationerna pågick i 30 minuter och man fyllde i ett ethogram baserat på tidigare studier en gång per minut med olika bokstavsbenämningar för hästens beteende. (Mills och Riezebos 2005)

Hästarna i studien vävde betydligt mindre då bilden på hästhuvudet användes i försöket, till skillnad mot de andra två bilderna. Hästarna visade också större intresse för bilden på en häst än vad de gjorde för de andra bilderna. Den sista dagen av studien visade hästarna mindre vävning än övriga dagar. Tid på dygnet hade också betydelse för hur mycket hästarna vävde. Vävningens frekvens var högre vid morgonutfodringen och eftermiddagsfodringen i jämförelse med lunchfodringen. Vävningens frekvens var som högst i samband med morgonfodringen. Det förekom även mer vävning innan utfodringarna än vad det gjorde innan träning. Studien visade också att hästar kan se och urskilja motivet i två och tredimensionella bilder. (Mills och Riezebos 2005)

I en ytterligare studie undersökte Mc Afee, Mills och Cooper hur hästarnas beteende påverkades av speglar i boxarna. Syftet var att undersöka om speglarna hade en lugnande effekt på hästarna under tiden dem stod på box. Sex vävande hästar användes i studien, varav fyra var valacker och två var ston. Experimentet pågick under 12 veckor. Första veckan stod hästarna i försöksstallet utan att exponeras för speglar. Därefter följde en femveckorsperiod där hälften av hästarna exponerades för speglar och övriga inte. Under nästa period på fem veckor bytte man så att den andra hälften hade speglar i boxarna. Den sista veckan stod alla hästar återigen utan speglar i boxarna. (Mc Afee, Mills och Cooper 2002)

Hästarna hölls i tre olika typer av boxar (två boxar av vardera typ). Boxtyp 1 hade måttet 3,5 m x 3,5 m med inbyggt anti-väggaller där hästarna hade möjlighet att se en beskärddel av aktiviteten på gården. Boxtyp 2 hade måttet 3,5 m x 3,5 m med fönster mot gården som tillät de installerade hästarna att se de andra hästarna och aktiviteten på gården. Boxtyp 3 var en större box med måttet 3,5 m x 7 m med boxfönster. Boxarna i typ 3 stod isolerade från de andra på gården så att hästarna inte kunde se de andra hästarna eller aktiviteten på gården. (Mc Afee, Mills och Cooper 2002)

Den första veckan observerades hästarna tre till fyra gånger dagligen i samband med fodring eller in/uttag under fyra dagar, detta att få en bild av hästarnas vardagliga beteende innan de utsattes för speglar eller annan behandling. Man la till en observationsperiod på eftermiddagen de två sista dagarna på veckan för att se hästarnas beteende när de var som minst störda. När första observationsveckan hade gått så satte man in speglarna hos de tre första hästarna som sedan observerades fyra gånger dagligen, fem dagar per vecka i fem veckor. (Mc Afee, Mills och Cooper 2002)

I båda grupperna vävde hästarna betydligt mindre eller inte alls när de hade en spegel i boxen. När hagtiden minskades så ökade frekvensen hos hästarna utan speglar medan den var oförändrad hos dem med spegel. (Mc Afee, Mills och Cooper 2002)

Påverkan på prestationen

Munoz et al. (2018) undersökte om vävning eller boxvandring påverkade prestationen negativt hos fullblodshästar som gick lopp. I studien medverkade 389 hästar i åldrarna 2-9 år. Hästarna skulle minst ha deltagit i fem lopp innan studien genomfördes för att få medverka. Hästarna hanterades ungefär likadant med 22 timmar på box, ingen fysisk kontakt med andra hästar och utan fri rörelse dagligen. Foderstaten var baserad på kraftfoder. Hästarna motionerades en till två gånger dagligen i form av promenad, lösgalopp eller galopp med ryttare i varierande intensitet. Hästarna delades in i två grupper baserat på prestation. Låg prestation och hög prestation, som i sin tur var baserat på handikapp vilket är ett prestationsmått inom galoppsporten. Låg prestation (333 st) = handikapp 1-29. Hög prestation (56 st) = handikapp 30-56. Studien visade att endast en häst i lågprestationsgruppen visade vävning samt två i högprestationsgruppen. (Munoz et al. 2018)

DISKUSSION

Ninomiya, Satu och Sugawara (2006) och Bachmann, Audige och Stauffachers (2003) studier tyder på att fullblod löper större risk att utveckla vävning än andra raser. Bachmann, Audige och Staffauchers studie visade också att hästar som ansågs vara mer lättstressade av sina ägare vävde i större utsträckning. Ninomiya, Satu och Sugawara (2006) tror att fullbloden lättare utvecklar vävning eftersom de har ett mer lättstressat temperament. Detta tillsammans med att fullblod ofta används till tävling och hålls på ett sånt sätt där de får mindre utevistelse, utfodring med foderkoncentrat samt vistas i mer stressfyllda miljöer kan vara bidragande orsaker till att rasen har lättare att utveckla vävning. Det hade varit intressant att undersöka vidare hur andra raser som hålls i samma system som ett fullblod i tävling påverkas av miljön för att se om det är rasen i sig som har lättare att utveckla denna typ av stereotypi eller om det är inhysningsformen som har störst påverkan. Det går även att diskutera resultatet av enkätstudierna, kanske svarar dem som har problem med stereotypier i större utsträckning på enkäterna än dem som har hästar som inte visar någon form av stereotypi. Detta kan bidra till att resultaten blir missvisande i Bachmann, Audige och Stauffachers (2003) studie.

Gemensamt för studierna är att inhysningstyp och utformningen av boxarna påverkar vävbeteendet. I Cooper, McDonald och Mills (2000) studie där man undersökte hur de olika boxutformningarna påverkade vävningsfrekvensen kom man fram till att hästarna vävde mindre när de hade möjlighet till social kontakt med boxgrannarna. Hästarna i Ninomiya, Satu och Sugawaras (2006) studie vävde också mindre när de stod bredvid varandra till skillnad från när de stod emot varandra. Cooper, Mc Donald och Mills (2000) studie visade också att hästarna som var kvar i stallen vävde mer under utsläppen när hästar släpptes ut i hagarna och försvann från sina boxar. Detta tyder också på att social kontakt har påverkan på vävbeteendet. I de två studierna där man undersökte om det gick att minska vävningsfrekvensen hos hästarna så visade det sig att hästarna vävde mindre när de hade en spegel i boxen (Mc Afee, Mills och Cooper 2002) eller en bild föreställande ett hästhuvud (Mills och Riezebos 2005). Detta går att koppla samman till Cooper, McDonald och Mills (2000) studie där vävningsfrekvensen minskade när fönstret till boxgrannen öppnades. Gemensamt för dessa studier är att avsaknad av social interaktion med andra hästar leder till högre vävningsfrekvens. Detta styrker också Mc Greevys (2012) teori om social kontakt och vävning.

I Mills och Riezebos (2005) studie vävde hästarna som mest innan morgonmålet. Detta kan bero på att hästarna då varit utan mat under natten vilket ger ett längre uppehåll än mellan de övriga målen. Detta tyder på att hästar väver mer när de är hungriga. Hästarna visade också mer vävning när de utfodrades med koncentrerat foder till skillnad mot när de bara utfodrades med hö. Ninomiya, Satu och Sugawaras (2006) studie visade också att vävningsfrekvensen ökade vid utfodring och ser det som ett tecken på frustration kring maten och brist på fiber. I denna studien visade även hästarna lägre frekvens av vävning när de hanterades av människor de kände igen och högre frekvens när de hanterades av främlingar. Detta kan kanske förklaras med att rutinerna inte blir samma från dag till dag vilket i sin tur bidrar till stress och ökat vävbeteende hos hästarna. I Mills och Riezebos (2005) studie vävde hästarna som minst när det var lugnt ute på gården och arbetarna hade rast. Även det tyder på att en lugnare miljö minskar vävningsfrekvensen. Att hästarna i Cooper, McDonald och Mills (2000) studie vävde i större utsträckning vid utsläpp kan också ha att göra med att stallmiljön upplevdes som stressigare för hästarna.

Fullblodshästarna i Munoz et. al (2018) visade mindre vävning än genomsnittet av tävlande galopphästar. Misstanke har tidigare funnits om att hästar med stereotypiska beteenden förlorar tid för vila när den utövar sitt stereotypiska beteende, vilket i sin tur påverkar prestationen negativt. Om denna studie går att generalisera för hela populationen så visar den att vävning inte har någon negativ påverkan på prestationen hos galopphästar. Det går däremot att diskutera hur omvärldsfaktorer som exempelvis tränare eller tävlingsplats kan ha påverkat resultatet i studien eftersom tävlingsplatserna inte är standardiserade i sporten och eftersom hästarna i loppet rids av ryttare med olika mycket erfarenhet. Forskarna skiljer också på hästar som tävlar i galopp och hästar som tävlar i andra grenar som kräver inläring (ex. dressyr eller hoppning). Detta eftersom galopp är naturligt för hästen och inte kräver samma grad av inläring som de andra grenarna kräver. Det är möjligt att dessa stereotypiska beteenden har större påverkan på prestationen i de grenar som kräver mer inläring. Forskarna i denna studie anser också att galopphästar med utvecklad stereotypi inte nödvändigtvis bör selekteras bort på grund av sina stereotypier eftersom beteendet ändå inte verkar påverka hästens prestation i loppet negativt. Även i denna studie tros fullblodets temperament vara en bidragande orsak till att rasen i större utsträckning utvecklar vävning. I studien tas även försök till minskning av vävfrekvensen upp och att det inte är nödvändigt för prestationen. Kanske bidrar försök till minskning av frekvens snarare till mer stress och frustration hos hästarna eftersom dem då inte ges möjlighet till att utöva sin stereotypi.

Slutsats

Studiens slutsats är att det går att förebygga utveckling av vävning hos häst samt att det är möjligt att minska vävfrekvensen vid redan utvecklad stereotypi genom att ge hästen tillräckligt med utevistelse, möjlighet till social kontakt med andra hästar, täta utfodringstillfällen med fiberrikt foder och en lugn miljö. Inredning i form av en spegel eller en poster i boxen kan minska vävfrekvensen.

REFERENSER

Litteratur

Bachmann, L. Audige, L. & Stauffacher, M. (2003). Risk factors associated with behavioural disorders of crib-biting, weaving and box-walking in Swiss horses. *Equine veterinary journal*, Vol.35(2), ss. 158-163.

Cooper, J. McDonald, L. & Mills, D. (2000). The effect of increasing visual horizons on stereotypic weaving: implications for the social housing of stabled horses. *Applied Animal Behaviour Science*, Vol.69(1), ss.67-83.

McAfee, L. Mills, D. & Cooper, J. (2002). The use of mirrors for the control of stereotypic weaving behaviour in the stabled horses. *Applied Animal Behaviour Science*, Vol.78(2), ss.159-173.

McGreevy, P. (2012). *Equine Behaviour – a guide for veterinarians and equine scientists*. Edinburgh: Elsevier. 2 uppl.

Mills, D & Riezebos, M. (2005). The role of the image of a conspecific in the regulation of stereotypic head movements in the horse. *Applied Animal Behaviour Science*, Vol 91, ss. 155-165.

Munoz, L. León, C. Cruces, J. Ortiz, R & Briones, M. (2018). Locomotor stereotypies and racing performance in throughbred horses. *Journal of veterinary behaviour*, Vol.25, ss 24-27.

Ninomiya, S. Sato, S. & Sugawara, K. (2006). Weaving in stabled horses and its relationship to other behavioural traits. *Applied Animal Behaviour Science*, Vol.106(1), ss.134-143.

Åhlund, H. (2013). *Häststall: inspiration, funktion & säkerhet*. Borås: Recito Förlag.